

WYZNACZANIE MODUŁU SZTYWNOŚCI METODĄ DYNAMICZNĄ

I. Zagadnienia

1. Własności sprężyste ciał – prawo Hooke’a.
2. Moment siły.
3. Prawa dynamiki bryły sztywnej.
4. Drgania harmoniczne proste.
5. Związek między modułem sztywności i momentem sił skręcających drut.

II. Literatura

1. S. Szczeniowski, Fizyka doświadczalna, tom 1.
2. A. Piekara, Mechanika ogólna.
3. Cz. Bobrowski, Fizyka – krótki kurs.
4. H. Szydłowski, Pracownia fizyczna.
5. T. Dryński, Ćwiczenia laboratoryjne z fizyki.

III. Wykonanie ćwiczenia

Moduł sztywności wyznacza się za pomocą wahadła torsyjnego. Drut, na którym wisi tarcza jest sztywno zamocowany. W skład zestawu wchodzi dwa badane druty (stalowy i mosiężny), tarcza o nieznannej masie m_0 służąca do wstępnego napięcia drutu i pięć krążków o masach $m_1 = 0,285$ kg, $m_2 = 0,390$ kg, $m_3 = 0,385$ kg, $m_4 = 0,640$ kg, $m_5 = 0,640$ kg.

1. Zmierzyć dwukrotnie długość l badanego drutu.
2. W kilku miejscach (za pomocą śruby mikrometrycznej) zmierzyć średnicę drutu $2r$.
3. Zmierzyć średnicę krążków $2R$ obciążających wahadło torsyjne.
4. Zamocować tarczę o masie m_0 i krążek o masie m_1 (tarcza powinna być zamocowana w całym cyklu pomiarowym).
5. Wprawić układ w drgania skrętne za pomocą rączki połączonej z górnym zawieszeniem drutu. Zmierzyć czas trwania 10 drgań $t = 10 T$.
6. Powtórzyć czynności z punktów 4, 5 dla układu mas:

$$m_0 + m_4$$

$$m_0 + m_1 + m_4$$

$$m_0 + m_4 + m_5$$

$$m_0 + m_2 + m_4 + m_5$$

$$m_0 + m_2 + m_3 + m_4 + m_5$$

7. Przeprowadzić pomiary opisane w punktach 1, 2, 4, 5, 6 dla drugiego drutu. (Nie obowiązuje studentów wykonujących ćwiczenia w ciągu 90 min.)

Tabela pomiarowa

Rodzaj drutu	Długość drutu l [m]	Średnica drutu $2r$ [m]	Średnica krążka $2R$ [m]	Masa krążka m [kg]	Czas $10 T$ [s]

IV. Opracowanie wyników pomiarów

Zgodnie z teorią ruchu harmonicznego, okres drgań wahadła torsyjnego jest równy:

$$T = 2\pi\sqrt{\frac{B}{D}} \quad (1)$$

$$D = \frac{\pi Gr^4}{2l} \quad (2)$$

B – moment bezwładności,

D – moment kierujący,

G – moduł sztywności,

r – promień drutu,

l – długość drutu.

Dla wahadła z dołączoną bryłą o znanym momencie bezwładności B_1 , okres drgań wyraża się wzorem:

$$T_1 = 2\pi\sqrt{\frac{B + B_1}{D}} \quad (3)$$

stad

$$T_1^2 = \frac{4\pi^2 B}{D} + \frac{4\pi^2 B_1}{D} \quad (4)$$

Równanie to można zapisać w postaci:

$$y = b + ax, \quad y = T_1^2, \quad b = T_0^2 = \frac{4\pi^2 B}{D}, \quad a = \frac{4\pi^2 B_1}{D} \quad (4a)$$

W celu doświadczalnego potwierdzenia zależności (4) należy wykreślić krzywą $T_1^2 = f(B_1)$.

Moment bezwładności:

$$B_1 = \frac{mR^2}{2} \quad \text{gdzie: } m \text{ – masa dodatkowych krążków obciążających tarczę,}$$

$$R \text{ – promień krążka.}$$

Na podstawie danych do wykresu metoda regresji liniowej obliczyć wartość a i b. Korzystając ze związków (4a) obliczyć: moment kierujący D, moduł sztywności G i moment bezwładności tarczy B.

Przeprowadzić dyskusję uzyskanych wyników.

Tabela wyników obliczeń

Rodzaj drutu	Moment kierujący $D \left[\frac{\text{kg} \cdot \text{m}^2}{\text{s}^2} \right]$	Moduł sztywności $G \left[\frac{\text{N}}{\text{m}^2} \right]$	Moment bezwładności B [kg m ²]